

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Prieskum inovačnej politiky Spoločenstva v meniacom sa svete“

KOM(2009) 442 v konečnom znení

(2010/C 354/19)

Spravodajca: **pán MALOSSE**

Európska komisia sa 2. septembra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Prieskum inovačnej politiky Spoločenstva v meniacom sa svete“

KOM(2009) 442 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. marca 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 461. plenárnom zasadnutí 17. a 18. marca 2010 (schôdza zo 17. marca 2010) prijal 108 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Čo znamená inovácia?

1.1 Podľa definície uvedenej v oznámení „Inovácia je schopnosť pretavovať nové nápady do komerčných výsledkov využitím nových procesov, výrobkov alebo služieb lepšie a rýchlejšie ako konkurencia“⁽¹⁾.

1.1.1 Inovácia je nielen schopnosť, ale tiež akcia, proces, ktorý umožňuje premeniť existujúce alebo nové myšlienky na konkrétne výsledky.

1.1.2 Inovácia je často plodom kolektívnej práce (združenia podnikov, sociálnych partnerov, výskumných pracovníkov), týka sa tiež vnútorného fungovania podniku, najmä vďaka nápadom pracovníkov. V rámci svetovej hospodárskej súťaže by mali európske podniky rozvíjať lepšie postupy s cieľom zapájať pracovníkov do výsledkov podniku a stimulovať ich tvorivosť.

1.1.3 Inovácia sa môže týkať aj oblastí, ktoré priamo neovplyvňujú trh, akými sú ľudský rozvoj, zdravie, sociálna a environmentálna inovácia, služby všeobecného záujmu, občianstvo alebo rozvojová pomoc.

1.2 Inovácia je skôr cieľom spoločnosti, spôsobom ako využiť ľudskú tvorivosť na podporu trvalo udržateľného a harmonickejšieho hospodárskeho rozvoja.

1.2.1 Inovácia musí nájsť riešenia na problémy spoločnosti tohto storočia: trvalo udržateľné zásobovanie energiou

a ochrana klímy, demografické zmeny, globalizácia, príťažlivosť jednotlivých oblastí, tvorba pracovných miest, sociálna súdržnosť a spravodlivosť.

1.3 Inovácia nie je sama o sebe cieľom, slúži na plnenie spoločenských cieľov, ktorých spoločným menovateľom je pokrok a trvalá udržateľnosť. Je však potrebné dohodnúť sa na tom ako budeme tieto pojmy definovať a merať.

Bolo by zaujímavé, keby EÚ mohla byť priekopníkom v tejto oblasti vďaka stanoveniu a používaniu nových ekonomických a spoločenských ukazovateľov, ktoré umožnia merať rast a jeho vývoj⁽²⁾.

2. Čo doposiaľ urobila Európska únia?

Oznámenie prináša pozitívne hodnotenie krokov, ktoré vykonala EÚ či už v oblasti zlepšovania rámcových podmienok, podpory intenzívnejšieho prenikania inovačných výrobkov a služieb na trh, vytvárania synergií alebo z hľadiska finančných prostriedkov. Je potrebné zdôrazniť, že sa zaoberá predovšetkým technologickými inováciami.

Používanie výrazu „politika Spoločenstva“ v súvislosti s inováciou je mierne nadnesené, pretože, ako to dokazuje hodnotenie uvedené v tomto oznámení, ide skôr o viacero skoordovaných opatrení a krokov. EÚ totiž nemá vlastné právne kompetencie v tejto oblasti (právomoc podpory).

⁽¹⁾ „Creating a National Innovation Framework“ (Vytvorenie národného inovačného rámca), Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, apríl 2009.

⁽²⁾ V súlade s odporúčaniami správy Komisie o meraní hospodárskej výkonnosti a spoločenského pokroku (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) sa tieto ukazovatele nesmú zakladať len na HDP a musia zohľadňovať aj presné a diferencované údaje z hľadiska príjmov, vzdelania, životného prostredia a prerozdelenia bohatstva.

2.1 Zlepšovanie rámcových podmienok

2.1.1 Niektoré opatrenia EÚ mali skutočný pozitívny vplyv, ako napríklad revízia predpisov v oblasti štátnej podpory ekologických investícií a investícií do výskumu a vývoja alebo zlúčenie sietí Euro Info centier a stredísk na prenos inovácií do siete Enterprise Europe. Spustenie európskej iniciatívy Small Business Act vyvolalo veľké nádeje, ktoré však doposiaľ neboli dostatočne pretavené do konkrétnych a viditeľných výsledkov pre MSP⁽³⁾. Možno tiež uviesť oznámenie „New skills for new jobs“, ktoré sa uberá správnym smerom, ale dosiaľ ostáva len oznámením bez prostriedkov na realizáciu.

2.1.2 Naopak absencia rozhodnutia o patente Spoločenstva je zjavným dôkazom neschopnosti Európskej rady prijať v tejto otázke potrebné opatrenia, ktoré by mali priamy vplyv na inovácie, čo potvrdzuje klesajúci počet patentov zaregistrovaných v Európe v porovnaní so zvyškom sveta, ale aj oveľa vyššie náklady, ktoré musia Európania niesť. Európa preto trpí nedostatočnou ochranou, ktorá postihuje najmä malé a stredné podniky.

2.1.3 Politika a nástroje, ktoré navrhuje Európska komisia, sa zatiaľ zameriavajú predovšetkým na potrebné prvé fázy inovácie a na veľké verejné a súkromné výskumné inštitúcie. To by sa malo zmeniť zavedením dodatočných nástrojov a opatrení, ako napríklad normovacích procesov, ktoré by sa viac a systematickejšie zameriavali na inovačné procesy.

2.1.4 Vo všeobecnosti môže byť verejná správa, predovšetkým na miestnej úrovni, zdrojom inovácie vo všetkých oblastiach.

2.1.4.1 Pokiaľ ide o verejné obstarávanie, klienti často príliš uprednostňujú nižšie ponuky na úkor kvality. Môžeme však podporovať inováciu prostredníctvom priameho zadávania verejného obstarávania, a zlepšiť tak kvalitu služieb poskytovaných občanom⁽⁴⁾.

2.2 Zavádzanie inovačnej politiky do praxe

2.2.1 Oznámenie zdôrazňuje nárast možností financovania z európskeho rozpočtu v rámci finančného výhľadu na roky 2007 – 2013.

2.2.1.1 Tento nárast však v skutočnosti nie je viditeľný pre subjekty, ktoré poukazujú na pomalosť a zložitosť postupov, najmä v rámci 7. rámcového programu pre výskum a vývoj. Rovnako je to v prípade európskych štrukturálnych fondov, kde je okrem byrokracie problémom aj nejasnosť v dôsledku rozptý-

lenosti podpory a zásady doplnkovosti, a preto ich nemožno využiť ako skutočnú hybnú silu inovácie.

2.2.1.2 Ďalšia revízia finančného nariadenia musí zjednotiť, skoncentrovať a upraviť pravidlá účasti, nároku a predkladania správ.

2.2.2 Týka sa to tiež finančných nástrojov Európskej investičnej banky (EIB) konajúcej zvyčajne cez sprostredkovateľov, ktorí uplatňujú vlastné pravidlá. Úsilie EIB a Komisie o podporu financovania inovačných MSP je výrazné, ale nepri- náša viditeľný efekt. Európsky finančný trh je v Európe naďalej roztrieštený a málo napomáha inovačným netechnologickým MSP. Na národnej úrovni je potrebné podnecovať bankový sektor, aby viac riskoval pri financovaní MSP.

2.2.3 Nový rámcový program pre konkurencieschopnosť a inováciu mal za cieľ integrovať existujúce, ale rozptýlené opatrenia a programy. Aktivity sú v skutočnosti rozdelené v rôznych podprogramoch a ich účinnosť nie je zaručená. Na program pre konkurencieschopnosť a inováciu bolo v priebehu siedmich rokov vyčlenených 3,6 miliárd eur, čo je vzhľadom na úlohy, ktoré musí EÚ vyriešiť, málo.

2.2.4 Európske programy len ťažko plnia vlastné ciele, najmä z hľadiska účasti súkromného sektora a osobitne MSP. Dostupné finančné prostriedky sú prednostne poskytované verejným inštitúciám na úkor súkromného sektora. Hlavným predmetom obáv EHSV je správne riadenie verejných finančných prostriedkov vyčlenených na výskum a inováciu a skutočný vplyv týchto investícií na európsku ekonomiku.

2.2.5 Koordinácia medzi programami Spoločenstva a národnými programami nie je efektívna. Neexistuje napríklad spoločné plánovanie pre členské štáty a EÚ, vďaka ktorému by nedochádzalo k zámene doplnkovosti a komplementarity.

2.3 Vytváranie synergií

2.3.1 Existencia národných reformných programov v rámci Lisabonskej stratégie ponúka členským štátom referenčný rámec v oblasti inovácie. Napriek tomu však ich vplyv a efektívnosť obmedzuje rôznorodosť prístupov a slabé zapojenie sociálnych partnerov a ostatných subjektov občianskej spoločnosti do ich navrhovania a uplatňovania v praxi.

2.3.2 Európsky výskumný priestor bol vytvorený, aby podporil celistvosť systému a synergiu s členskými štátmi. Podľa EHSV by si tento bod zaslúžil byť prioritou do budúcnosti s oveľa silnejšími záväzkami.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 30.

⁽⁴⁾ Prvý krok bol vykonaný v rámci iniciatívy vedúcich trhov (zblížovanie zadávateľov s cieľom udeľovať verejné zákazky inovačným podnikom), ale výsledky budú vyhodnotené neskôr, keďže iniciatíva bola spustená v septembri 2009.

2.3.2.1 Európsky inovačný a technologický inštitút napríklad vo svojej súčasnej podobe nemôže plniť pôvodné poslanie – podnecovať dialóg medzi výskumným odvetvím, podnikmi a vzdelávacími inštitúciami. Európsky inovačný a technologický inštitút ostáva s pomerne nízkymi prostriedkami (2,8 miliárd eur na obdobie 2008 až 2013 ⁽⁵⁾) virtuálnym nástrojom, ktorý je ťažko dostupný pre podniky, ktoré nepoznajú európske programy.

2.3.3 Podľa posledného prehľadu vývoja v oblasti inovácie ⁽⁶⁾ majú vedúce krajiny v tejto oblasti v Európe spoločné znaky: výrazné investície do vzdelávania, celoživotné vzdelávanie, značné investície do výskumu a vývoja a podporné nástroje na inováciu. Mohli by sme ešte pridať systematický sociálny a občiansky dialóg.

Je potrebné nájsť lepšie synergie, aby sa v Európe udomácnili tieto osvedčené postupy a aby sme otvorenejšie podporovali zblížovanie EÚ a členských štátov, pokiaľ ide o spoločné a koordinované politické rozhodnutia v prospech týchto kľúčových faktorov úspechu.

2.3.4 Táto synergia sa musí týkať aj subjektov občianskej spoločnosti a verejno-súkromných partnerstiev.

Klastre dnes napríklad umožňujú efektívnu spoluprácu univerzít a výskumných inštitúcií s podnikmi v rámci štruktúr podporovaných verejnými a súkromnými investíciami. Táto skúsenosť klastrov je pozitívna na národnej úrovni, ale ak chýba podporná politika zo strany Spoločenstva, EÚ z toho nemá úžitok. EÚ by mala byť aktívna pri europeizácii klastrov a umožniť profesionalizovať ich riadenie, internacionalizovať ich, a tak optimalizovať ich fungovanie a financovanie.

2.3.5 Vzhľadom na úlohy, ktoré musí riešiť naša spoločnosť, je nevyhnutné uprednostňovať synergie medzi prioritami stanovenými v rozličných európskych podporných programoch v oblasti inovácie. V rozličných programoch Spoločenstva, ktoré dokonca ani nie sú prepojené, nájdeme totiž rovnaké priority.

3. Odporúčania EHSV

EHSV podporuje uplatňovanie ambiciózneho európskeho stratégie v oblasti inovácie, ktorá ponúka bohatšiu a integrovanejšiu víziu.

3.1 Východiskové body

— Inovácia musí byť chápaná v širšom význame, musí zahŕňať produkty a služby uvedené na trh, ale aj nekomerčný sektor spoločenskú a sociálnu oblasť.

— Lisabonská zmluva rozširuje oblasť pôsobnosti politiky Spoločenstva v oblastiach, ktorých sa týka inovácia: obchodná politika, energetika, vesmír, cestovný ruch, kultúra, zdravotníctvo atď.

— Inovácia je už svojou podstatou interdisciplinárna a zasahuje do viacerých oblastí a také by mali byť aj stratégie a prostriedky na jej realizáciu.

— Inovácia musí byť v súlade s princípmi a hodnotami EÚ. Inovácia môže byť totiž „dobrá“ z technologického hľadiska, ale negatívne vplývať na životné prostredie alebo sociálnu súdržnosť.

— Je potrebné oboznámiť občanov s novými technológiami a otvoriť v tejto súvislosti verejnú diskusiu (geneticky modifikované organizmy, jadrová energia atď.).

— Rozvoj kľúčových technológií ⁽⁷⁾ (nanotechnológie, mikro a nanoelektronika, fotonika, moderné materiály, biotechnológie, infračervené technológie, simulačné vedy) musí byť podporovaný cielene a zohľadňovať ich interdisciplinárnu povahu. Je však potrebné, aby európske výskumné programy obsahovali interdisciplinárne využitie a aby aplikácie kľúčových technológií mohli byť využívané v tradičných odvetviach.

— Priority musia byť určované s ohľadom na spoločenské ciele EÚ (zdravotníctvo, životné prostredie, energetika atď.).

— Európska inovačná stratégia musí byť založená na synergiách a partnerstvách so subjektmi zo súkromného sektora a občianskej spoločnosti.

— MSP musia byť jadrom budúceho európskeho plánu v prospech inovácie. Je nevyhnutné podporovať všetky rámcové opatrenia, programy a ustanovenia uľahčujúce inováciu v MSP.

3.2 Návrhy

3.2.1 V rámci študijnej skupiny usporiadal EHSV 14. januára 2009 verejnú diskusiu v Inštitúte pre technologický výskum budúcnosti v Seville. Táto diskusia za účasti zástupcov inštitútu ako aj miestnych subjektov podporujúcich inováciu umožnila prípravu konkrétnych návrhov.

⁽⁵⁾ Pre porovnanie: ročný prevádzkový rozpočet pre Massachusetts Institute of Technology predstavuje 2,4 miliardy dolárov.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe.

⁽⁷⁾ Pozri oznámenie Európskej komisie „Príprava na budúcnosť: vyvíjanie spoločnej stratégie pre základné podporné technológie v EÚ“, KOM(2009) 512 v konečnom znení.

3.2.2 Základom každej politiky je mať dobré ukazovatele a dobré analytické nástroje. Dnes má EÚ k dispozícii viaceré analytické nástroje: „European innovation score board“, „Inno policy trendchart“, „European Cluster's observatory“, „Innobaromètre“, „Sectoral Innovation watch“ a „EU industrial R&D investments scoreboard“. V záujme zjednotenia odporúča EHSV vytvoriť „Európske monitorovacie stredisko pre inováciu“, ktoré by využívalo existujúce nástroje, ale ktoré by ich zosúladiť a ešte viac zviditeľnilo. Okrem toho hodnotenie má význam len vtedy, ak sa výsledky porovnávajú so stanovenými cieľmi. Budúci európsky program by preto mal obsahovať konkrétne ciele vrátane kvantitatívnych ukazovateľov. Toto monitorovacie stredisko by malo pracovať transparentne a nezávisle, na základe jasne stanovených cieľov a ukazovateľov, aby sa zabezpečilo objektívne hodnotenie politík.

3.2.3 Základný výskum vytvára nevyhnutné predpoklady pre budúce inovácie. EHSV sa preto zaoberá za zvýšenie objemu európskych rozpočtových prostriedkov vyčlenených na výskum, najmä pre budúci rámcový program pre výskum a vývoj EÚ, pod podmienkou, že bude obsahovať ciele priority (v súlade so spoločenskými výzvami) a stimulovať národné programy a súkromný sektor.

3.2.3.1 EHSV tiež navrhuje preskúmať nové prístupy, aby podporil účasť MSP na programoch Spoločenstva, napríklad koncept zodpovedného partnerstva. Išlo by o uľahčenie administratívnych formalít (audity, predkladanie správ) na základe spoločnej charty.

3.2.4 Rozvoj partnerstiev medzi vzdelávacími a výskumnými inštitúciami, predovšetkým univerzitami a hospodárskymi a sociálnymi subjektmi je takisto vhodným prostriedkom rozvoja pozitívnej synergie v prospech inovácií v podnikoch, ale tiež v akademickom prostredí⁽⁸⁾.

3.2.4.1 Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT) by mal byť „hlavou“ siete súčasných štruktúr, aby podporoval šírenie nových technológií do všetkých odvetví. Z dlhodobého hľadiska by EIT mal umožňovať financovať investície do infraštruktúry na európskej úrovni, v rámci ktorých by sa spájala politika v oblasti výskumu, vzdelávania a inovácie.

3.2.4.2 Okrem toho je nevyhnutné podporovať programy v prospech mobility výskumných pracovníkov medzi členskými štátmi, ale tiež medzi verejným a súkromným sektorom. Nasledovateľným príkladom, ktorý by si zaslúžil byť vyskúšaný na európskej úrovni, môže byť dánsky priemyselný doktorát umožňujúci inžinierom z jedného podniku pripravovať sa na univerzitný doktorát počas štúdia v inom členskom štáte⁽⁹⁾.

3.2.5 Nástroje na zosúladenie aktivít podporujúcich inováciu, ktoré zavádzajú členské štáty a EÚ, by mali byť podľa názoru

EHSV prioritným prvkom budúceho programu. V tomto smere je potrebné posilniť regionálne siete, ktoré tvoria most medzi európskou a miestnou úrovňou a poskytujú priestor na výmenu nápadov a projektov. EHSV odporúča zriadiť európske platformy partnerstva, ktoré by boli otvorené subjektom občianskej spoločnosti. Základom tejto platformy by mohla byť sieť „Enterprise Europe Network“, ktorá je činná priamo v teréne a zastupuje podniky.

3.2.6 Rozhodujúce je zlepšiť prístup k finančným prostriedkom, najmä na rozvoj inovačných MSP a rozbehnutie nových podnikov. Je potrebné posilniť úlohu EIB, najmä rozšírením mechanizmu financovania s rozdelením rizika, a vytvoriť európsky trh rizikového kapitálu.

3.2.6.1 Okrem toho EHSV odporúča konkrétne opatrenia v rámci Small Business Act, napríklad podporu „druhého burzového trhu“ v Európe, daňové stimuly pre jednotlivcov v prípade investovania do inovácie, ako aj zainteresovanie zamestnancov.

3.2.7 Môžeme konštatovať, že v mnohých krajinách sú inovácie a podnikateľský duch u mladých na ústupe. Je potrebné podporovať tvorivosť a inovačného ducha v rámci vzdelávania.

3.2.7.1 EHSV navrhuje na základe skúseností s „veľvyslancami pre podnikanie žien“, aby sa s podporou európskych inštitúcií rozvinula sieť „veľvyslancov mladých podnikateľov“.

3.2.8 Ak chceme podporovať inováciu v krajinách, ktorých sa týka kohézna politika, je nevyhnutné lepšie využívať štrukturálne fondy. Znamenalo by to najmä lepšie zamerať opatrenia, vyhnúť sa povinnému princípu doplnkovosti, ktorý je zdrojom oneskorenia a nejasnosti. EHSV zdôrazňuje potenciál spoločenskej inovácie u subjektov občianskej spoločnosti, ktorý bol doposiaľ úplne ignorovaný v štrukturálnych, ako aj vo vzdelávacích programoch.

3.2.9 Politika hospodárskej súťaže (pomoc štátu, spolupráca medzi podnikmi) EÚ musí byť tiež prispôbená, aby poskytovala väčšiu podporu inováciám a transferu technológií. Konkrétne odvetvia, ako sú bytová výstavba, budovanie infraštruktúry a odvetvie dopravných prostriedkov by mali byť v tejto súvislosti predmetom osobitnej pozornosti vzhľadom na ich úlohu v oblasti klimatických zmien.

3.2.10 EÚ má vďaka Lisabonskej zmluve väčšie právomoci v oblasti obchodnej politiky a vonkajšej spolupráce. Je potrebné využiť túto šancu, aby sme vytvorili európsku politiku z hľadiska výmeny poznatkov a skúseností v oblasti vedy a techniky, ktorá by bola skordinovaná s národnými politikami. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať výmenám a spolupráci so susednými krajinami EÚ.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 9.

⁽⁹⁾ Financovaný európskym štipendiom Marie Curie.

4. Závěry

4.1 Skutočná politická vôľa Európskej komisie a členských štátov zabezpečiť uplatňovanie tejto stratégie v praxi, kvalita partnerstiev, najmä s občianskou spoločnosťou, a nadviazanie dialógu s občanmi sú pre úspech tejto stratégie dôležitejšie ako finančné prostriedky, ktoré budú na ňu vyčlenené. EHSV preto vyzýva Európsku radu a Európsku komisiu, aby predložili akčný plán na podporu inovácie, ktorý bude základným kameňom stratégie pre rast a zamestnanosť v Európe (EÚ 2020).

4.2 Budúci európsky plán na podporu inovácie by mal byť dopĺňať akčný plán s harmonogramom realizácie v praxi a hodnotením dosiahnutého pokroku. V tejto súvislosti má právna forma tohto plánu (odporúčania, „act“ alebo iná forma) len druhotný význam. Jej účinnosť bude závisieť od jej obsahu a presných, merateľných a termínovaných záväzkov z hľadiska praktickej realizácie.

4.3 Ambíciou tejto stratégie musí byť vytvoriť skutočnú politiku „Spoločenstva“ v záujme oživenia európskej ekonomiky.

V Bruseli 17. marca 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI
